

REDACȚIA
ARAD, STR. AULICH (ADAM)

ABONAMENTUL
Pentru Austro-Ungaria:
pe 1 an fl. 10; pe 1/2
an fl. 5; pe 1/4 de an
fl. 2.50; pe 1 lună fl. 1.

Nr. de Duminică pe
an fl. 1.50.

Pentru România și străinătate:
pe an 40 franci.

Manuscripte nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA
ARAD, STR. AULICH (ADAM)

INSERȚIUNILE:

pe 1 și garmond: prima-dată
7 cr.; a doua oară 6 cr.
a treia oară 4 cr. și timbru
de 30 cr. de fiecare publi-
cațiune.

Atât abonamentele cât și
inserțiunile sunt a se plăti
înainte.

Scrisori nefrancate nu se
primesc.

TRIBUNA POPORULUI

Chestia română, chestie europeană.

Am reprodus, în numărul nostru dela 9/21 l. c., părți dintr'un articol publicat de „Liga Română“. În legătură cu unele idei din acel articol mai avem și noi de zis câteva cuvinte.

Politica urmată, în timpul din urmă, de guvernul austriac față cu poporul cel ar indica o îndrumare spre oarecare schimbări în organizația actuală a monarhiei, după ce experiența de 30 de ani cu sistemul dualist n'ar fi dat tocmai cele mai bune rezultate. Factori malți și normativi ai triplei alianțe dau foarte mare atenție dezvoltării lucrurilor din Ungaria și, în interesul păcii și al triplei alianțe, stăruie ca raporturile interne ale Ungariei să fie regulate cu concursul tuturor popoarelor sale, ear' nu pe calea absolutismului parlamentar actual. În sfârșit Românii de sub coroana Sfântului Ștefan, popor mai compact și tot atât de numeros ca și Cehii din Bohemia și având la spatele lor regatul român, aliat intim și prețuit al monarhiei austro-ungare, nu vor putea fi desconsiderați la eventualele schimbări ce se vor fi plănuit în organizația monarhiei.

Nu voim să cercetăm intru cât ideile aceste corespund adevăratelor stări de lucruri, căci politica de conjuncturi nu ne este meseria. Recunoaștem însă că am întâlnit și noi, în timpul din urmă, multe simptome care sunt proprii a sugera asemenea combinațiuni ce, măcar în parte, ni-se par întemeiate. La toată întempleră, principiul fundamental, din care sunt emanate, este și al nostru. Nu numai Maghiarii singuri, și nici numai popoarele Ungariei singure sunt chemate a face aranjamentul definitiv al raporturilor interne ale Ungariei. Acest aranjament inomis se va face cu concursul și al altor factor, de care monarhia noastră și regatul ungaric în special trebuie să țină cont. Trebuie să țină cont în interesul său și al alianțelor sale, în interesul păcii și al echilibrului european.

Acesta este principiul, în virtutea căruia grosul partidului nostru național s'a despărțit de politica domnului Alexandru Mocsonyi, pentru-că acest bărbat, până atunci cu destulă autoritate între Români, persistă a crede, contrar simțământului comun obștei românești, că raporturile interne ale Ungariei ne privesc numai pe noi și pe Maghiari și numai cu concursul acestora avem să le aranjăm.

De principiul nostru se vede condus și autorul articolului revistei naționale din București. Constatăm aceasta cu satisfacție, căci ne bucurăm

tot-d'auna când vedem că pătrunde în lume, și cu deosebire între frații nostri de un sânge, adevărul cel mai cardinal al politicii noastre naționale, care este:

Chestia naționalităților din regatul Sfântului Ștefan, nu este o chestie internă ungarică, ci o chestie europeană, la a cărei fericită rezolvare mulți și mari factori interni și externi sunt interesați.

Aceste constatate, se naște întrebarea, că ce este de făcut? Ce este de făcut cu deosebire în situația actuală a poporului nostru și în special a partidului național român din Transilvania și Ungaria?

Ținând neclintit înaintea ochilor principiul mai sus accentuat, credem că răspunsul nu e greu de aflat.

Dacă admitem, și trebuie să admitem, că chestia noastră este o chestie europeană, apoi este natural, că prima preocupare are să ne fie, ca cele ce vom face și ce vom întreprinde, să corespundă cu ceea-ce așteaptă dela noi acei factori mari europeni, despre cari credem, sau presupunem, că au un interes, ca raporturile interne ale patriei noastre să se reguleze așa cum dorim noi.

În această ordine de idei avem să dovedim, mereu și cu stăruință, prin cuvinte și mai ales prin fapte, următoarele trei lucruri:

1. Că suntem un popor de ordine și de civilizație, care știm să prețuim binefacerile păcii și ne-am bucura din inimă ca ea să fie trainic stabilită în patria noastră și la hotarele ei, ca unica și cea mai puternică garanție a progresului cultural și moral;

2., că suntem un popor de vitalitate, pe devotamentul căruia Monarhia și aliații, și toți amicii muncii pacifice a popoarelor pot conta, căci vom ști să apărăm cu piepturile noastre pământul îngrășat cu sângele părinților nostri și sfințit prin osâmințele lor.

3., că suntem un popor politicește matur, incapabili de a comite acte nesocotite, lipsiți de aspirațiuni aventuroase.

Că nu noi suntem aceia, cari turbură pacifica împreună viețuire a locuitorilor patriei, nici nu noi vom face greutăți celor-ce vor arăta intenția și puțința de a restabili pe base sigure și trainice armonia internă.

Evident că spre a dovedi aceasta în mod conștiu și sistematic, astăzi mâine și în totdeauna, până când va pătrunde adevărul lor în toată lumea și va desarma pe cei-ce ne presentă cum nu suntem și ne atribuie ce nu voim, avem neapărată trebuință de o bună, generală și bine întocmită organizație.

Eată dar' ce avem de făcut: *Se ne organizăm.*

Să ne organizăm socialicește și naționalicește, pe terenul cultural și mai ales pe terenul politic.

Ni-se va zice însă, că organizație politică națională nu mai este cu puțință, căci aceea, pe care am avut-o, a disolvat-o guvernul și alta nu va mai permite. Răspundem că nu înțelegem numai organizația oficială sau formală, cu cluburi, comitete și subcomitete. Acesta este numai cadrul organizației, dar' nu organizația însăși. Înțelegem organizația cea adevărată, organizația prin muncă și fapte.

Spre acest sfârșit să ne spunem toți ideile, spre care scop „Tribuna Poporului“ stă la dispoziția tuturor Românilor de bine. Să le cumpenim pe toate, să alegem pe cele mai salutare, să le propovăduim cu toții și să lucrăm pentru realizarea lor, fiecare în cercul său de activitate. Se spriginim în activitatea lor pe fruntașii nostri pe care îi știm probați și desinteresati în luptele naționale.

În chipul acesta vom putea conlucra cu toții la realizarea aceluiași scop.

Ni-se va obiecta mai departe, că în fața politicii mereu agresive a guvernelor ungarice, ni-se impune și nouă să fim mereu treji, gata de a le respinge atacurile, și că o concentrare a forțelor în direcția propusă de noi s'ar putea pără ca o slăbire a luptei de rezistență și ar putea încuraja pe adversarii nostri la și mai întefitoare agresioni.

Așa este, dar' să nu perdem din vedere un lucru:

Noi n'avem să fim conduși în luptele noastre de ceea-ce fac Maghiarii, ci de ceea-ce voim noi. Mai departe opoziția noastră nu este o simplă opoziție parlamentară. Nu voim răsturnarea guvernului, pentru a fi înlocuit cu altul tot așa de rău și, în situația actuală, nici nu ne putem amăgi cu speranța că prin acțiuni mărunte vom paraliza planurile și intențiile politice maghiare.

Lupta noastră trebuie să tindă spre scopuri mai mari, deși mai depărtate. Ținta noastră este emanciparea națională, pe base sigure și durabile.

Ear' aceasta nu se poate imagina altcum, decât numai printr'o corectură a raporturilor de drept public, care cu greu va fi cu puțință, răzimați numai pe forțele noastre prin simpla aplicare a mijloacelor obișnuite de opoziție.

De aceea deși, nu vom înceta nici un moment a stăru pentru respectarea drepturilor noastre, nu ne vom preocupa în prima linie de ceea-ce fac Maghiarii, ci vom ave înaintea ochilor totdeauna scopul cel mare

final care pretinde lucrare conștie și concentrică, sevrșită cu chibzuință, și stăpânire de sine, care de multe ori tocmai atunci trebuie să fie mai mare când adversarul este mai agresiv.

Trecutul, nu tocmai depărtat, ne e dovadă, că fie conștient și în urma unei premeditări, fie din alte împrejurări, dar' e fapt că Românii așa au făcut.

N'au sevrșit acte de violențe nici după orgiile dela Turda, Șimleu, Oradea și Arad, nici când comitetul național era dus la temniță între baionete.

Schimbare-va pe viitor?

Stat de drept ori absolutism? Ziarele ungarice publică, ascuns între varietăți, un mic raport despre un proces ce li-s'a intentat cătorva „panslavi“, cum numesc Ungurii pe Slovaci cari nu se închină „ideii“...

Cele ce s'au întâmplat însă, sunt cea mai condamnabilă batjocorire a legii.

Cățiva Slovaci din Szarvas, aci, pe Alföld, au trimis anume la meetingul ținut la Paris de tinerimea celor trei naționalități o telegramă cu următorul cuprins: „Salutările noastre și urări de succes pentru acțiunea voastră“. Semnați: Pleski, Travnick, Fr. Barton și V. Barton.

„Patrioții“ din Szarvas, și anume membrii casinei, au cerut judelei cercual să înceapă proces de „infidelitate“ (către patrie) contra „panslavorilor“.

Judele a și început cercetarea și noroc că cei patru Slovaci nu mai sunt în Szarvas, ci în Moravia, locul lor natal, că altfel o păteau.

Se constată deci că în Ungaria *juzii încep procese și fără procuror*: „patrioții“ își însușesc toți acest rol de denunciatori. Ear' crimă se socotește chiar și cea mai inofensivă telegramă ce se trimite peste fruntașii țării. Așa numai în Rusia va mai fi.

Se lățește păgânismul.

Adecă precum o iei: păgânismul, ori mai adevărat: o stare de lucruri mai rea de cât păgânismul.

O foaie catolică ungarică, care e în puțința de a avea date precise în chestii bisericesti, constată, că în comitatul Aradului numărul celor ce es din sinul bisericii, și trăesc fără biserică, fără credință, ca animalele, — sporește mereu. Aceasta fiind-că au drept la asta, pe temelul legii aduse de Dieta ungarică.

Statistica „oficioasă“ maghiară a constatat, că în Arad, în oraș, dela introducerea noivelor legi „bisericești“ numărul celor „fără confesiune“, a ajuns deja cifra 46. Dar' dacă statistica oficioasă, cărei și ei îi e rușine să prea de pe față aceste „roade“ binecuvântate ale legilor millenare, — spune atâta, apoi putem socoti, fără teamă că e prea mult, că cifra lor adevărată va fi de zece ori atâta ori și mai mult.

În comitatul Aradului întreg, tot după statistica ungarică, locuiesc deja 1200 de oameni cari se declară „fără confesiune“, fără biserică, fără Dumnezeu!

Este această lătare a „păgânismului“?

„Nu! E mai rea decât a păgânismului! Căci păgânul credea în 2, 3, 10 ori mai mulți Dumnezeu, se închina la lună, la soare, la stele, etc., dar se închina, căci credea într'un Dumnezeu oare-care, într'o formă ori alta, pe cum și-l putea el închipui.

În Ungaria însă se împing lucrurile prin chiar legi, la mai rău decât atât: să nu crezi în nimic! și păcătoșii de acest soi vor fi scutiți prin... „lege“!

Din Dieta maghiară.

— Ședința dela 27 Februarie. —

În această ședință a început discuția bugetului ministerului de culte și instrucțiune publică.

S'au vorbit lucruri, cari ne interesează mai de aproape.

Eată raportul:

Grois Gusztáv, profesor universitar la Cluj, cere guvernului ca îndeosebi în vederea maghiarisării, se pună mâna pe toate școlile secundare. Zice că naționalitățile sunt îngroșate față de stat. În pătura de jos a naționalităților însă, unde n'au pătuns încă agitatorii — așa zice învățatul Clujan — ideea de stat este cu dragoste primită... Desigur: întrebe patrioții pe porcari și vâcari, ori pe Rutenii cari sunt „pătură de jos“, și vor primi răspuns.

Mai cere ca exemplare din tipărituri (cărți, jurnale) să trimitem la toate instituțiile mari.

Wlasics, ministrul școlilor a dat un program nou de muncă. Accentuează la fiecare pasagiu necesitatea unei acțiuni și mai intensive de maghiarisare. L-au și aprobat toate partidele. Îndeosebi un lucru ar voi să facă cât mai repede: să maghiarizeze prin institutele teologice. La Cluj vră să facă facultate teologică pentru Români, ear' la Pesta pentru Serbi și Slovaci.

Recunoaște însă mai în urmă, că de present se află 500 oronő, cari n'au slujbă.

Aceasta-i caracteristica situațiunii: plan mare pentru maghiarisare, ear' în jos o mizerie cumplită.

Kossuth Ferencz, a interpelat eară în a-facerea cretană.

Bánffy a răspus că nu va fi rebel.

Alegerile în Austria.

Săptămăna aceasta întreagă a fost pentru Austria foarte agitată. Alegerile pentru bărbați de încredere în curiile V, și IV a mișcat toate provinciile.

Resultatul în aceste curii e sdrobitor pentru „liberalismul“ jidan, frate cu cel maghiar.

Social-democrații numai în Bohe-mia și Moravia au reușit cu un număr mai considerabil de aleși, pe când în provinciile Alpilor alegerile au triumfat în majoritate absolută în parte antiliberalii, parte sociali creștini și partidul poporal catolic.

Social-democrații și liberalii leagă acum ultimele lor speranță de capitala Vienei.

Despre alegerile întemplate până acum în curia IV și V, însăși foile liberale constată următoarele:

Antiliberalii, laolaltă socotiți, au în-vins aproape în toate cercurile curiei V și IV, și anume: în curia V, socialiștii creștini, în curia IV poporalii catolicii. Afară de aceea au mai eucerit în Stiria 9 cercuri, în Moravia 1, în Silezia 2, în Salzburg 6.

Liberalii au reușit în Austria-de-sus în 1 cerc, în Salzburg 1, în Bohemia 11, în Stiria 3, Carintia 4, Silezia 1, Moravia 1.

Social-democrați în Austria-de-sus în 1 cerc, Bohemia 11, Silezia 8, Stiria 6, Carintia, 2.

În Galiția partidul poporal polon. În Bucovina — Românii, spune „liberala“.

În Istria Italianii și-au păstrat pozițiile avute.

În Bohemia Cehii tineri uniți cu bătrânii, înfrâng în multe cercuri pe cari până acum le aveau „liberalii“ și „social-democrații“, alungându-i dintrînsele!

Fatalul „csárdás“.

Valuri de declarații curg prin colțanele ziarelor românești, asupra regretabilului incident cu „csárdășul“ vîrit în programa petrecerii din Oradea-mare.

Afacerea dela început ne-a păruț ca și un simptom al boalei sociale din falnicul Bihor de odinioară. Din acest punct de vedere superior politic, am și aprețiat afacerea într'un prim-articol.

Declarațiile scot pe deplin în relief corectitudinea judecării noastre, căci dînesele dovedese că un anumit curent politic a împins chiar tinerii cunoscuți de purtani în glodul oportunismului.

Un embrion de procuror cu numele Aurel Pop, scoate sabia în „Szabadság“ pentru biții tineri dupați cu „csárdășul“. Toată greșala își are urmările sale, aceasta o vor simți-o acum tinerii nostri universitari. Le va fi de folos învățătura în viitor.

Ce ne spune embrionul de procuror?

„Prima-oră eu am dat această idee, ba am și declarat-o mai multor arangeri cumiști, că numai sub aceea condiție voi participa la concert, dacă va fi și „csárdăș“, ce respectivii au și primit cu plăcere.“

Va să zică erau unii arangeri cari tipil negociau cu procurorul.

Paternitatea „csárdășului“ e constatată așadar.

Maternitatea simplă ori pluritatea de maternitate nu poate forma obiect de discuțiune între oamenii cavaleri.

Coconul procuror într'atata a fost de atins la baierile inimii de prezența fișpanului, vicispanului și a deputatului dietal, cari știți ce sînt pentru noi în Bihor, încât exclamă: „Într'adevăr, surprinzătoare onoare“ pentru concert.

Simții umilînța iubiți comilitoni?

Celor-ce protestează, le aruncă procuror D-sa pe parola romanității sale întrebările: „Uitați unde trăiți? Uitați în care patrie sînteți cetățeni?“ „Uitați că aici a-ți născut și aici trebuie să muriți?“ „Atunci pentru-ce umblați la academie maghia a?“ „Pentru-ce umblați după oficii ungurești?“

După di procuror, noi am fi dar' aici numai arandași, cari din grația Maghiarilor s'm trăi, — usque ad bene placitum, ear, țeara și așezămintele ei sînt susținute cu brațe și bani din Mangalod.

Ba după Domnialui „ar trebui să-și țină de datorință tot cetățeanul ungar, a vorbi limba oficioasă de stat.“

Vezi unde creapă!

Curat mințe de procuror unguresc.

Noi, cu permisiunea dlui procuror mai facem distincția între Penați și Forul public. Și încat știm, aceste bariere nu le-a delă-turat până acum nici legile ungare.

Lăsa-ți-ne dar' să ne îngrijim frații, să fim liberi în casele și familiile noastre.

Atata libertate mai avem.

Imi este greu a muștra tinerimea română unul ori doi să fie chiar, căci pe toți aș vrea să-i mântuesc. În schimb pentru această nemărginită dragoste, permi-teți-mi însă a vă da sfatul: Să păstrați sfințenia Penaților.

Deci încheiere: a greși este lucru ome-nesc, a suporta consecințele greșelii este bărbăție. Și cavalerul trebuie să fie bărbat: Stringeți-vă rîndurile de nou ca bărbați!

U....

† Principele D. Ghica.

În ziua de 15/27 Februarie a murit în București principele D. Ghica, președinte al senatului Român, unul din pleiada, care a făcut mărirea României.

El s'a născut în ziua de 31 Maiu 1816, din părinți cari au domnit peste Țeară. A studiat în Germania, a intrat apoi în garda imperială rusească, dar' curînd a eșit apoi dintrînsa pentru a-și pune puterile în serviciul țării sale. La 1848 fiind bolnav n'a lual parte activă în revoluție; după-ce s'a însănătoșat însă la 13 Septemvrie, când Turcii năvăliseră peste București și s'a dat în Dealul Spirei memorabila luptă în care 300 pompieri au ținut piept cu armata turcească, el și-a arătat înaintea generalului rus Duhamel simțemintele pentru cauza poporului român, și de aci încolo, toată viața și-a consacrat-o pentru cauza națională conform principiilor democratice.

A fost prefect al poliției (la 1856) apoi membru al curții de apel și apoi deputat în Divanul ad-hoc.

Partisan călduros al Unirei, Dim. Ghica stăruia, în adunarea electivă, pentru alegerea domnului deja ales de către Moldoveni.

În 1859, fu numit membru al Curței de apel și, curînd, ales din nou președinte al municipalității Bucureștilor. Tot-d'eodată, este deputat în Cameră și, în 1860, ministru al cultelor.

Până în 1862, principele Dim. Ghica fu de mai multe ori ministru în guvernele de scurtă durată de atunci și, în timp de un an, președinte al consiliului.

După 1864, împreună cu mai toți fruntașii țerei, face opozițiune guvernului lui Cuza și la 1866 ia parte la răsturnarea acestui Domn.

Până în 1868, principele Dim. Ghica fu pe rând ministru de interne, lucrări publice, externe, președinte de consiliu.

Ales, în acel an președinte al Camerei, rămase în această însărcinare până la 1873 și, într'acelaș timp, începu activitatea sa în direcțiunea operilor de binefacere.

Deja în 1868, ca membru de căpetenie al familiei Ghica, fusese numit Efor al spitalelor civile, cărora le-a consacrat peste 20 de ani de muncă stăruitoare, pentru a se retrage pe neașteptate în 1889.

Într'acelaș timp, Principele Dim. Ghica presidă Senatul o îndelungată serie de ani, până la retragerea liberalilor în 1888. De atunci încoaci, de mai multe-ori cetățenii și-au dat sufragiile lor ca reprezentant al lor în Senat și, anul trecut, a fost reales președinte al acestui înalt Corp deliberativ și a acceptat să reia locul de Prim-Efor al spitalelor civile.

Principele Dimitrie Ghica a adus mari servicii țării sale și a îndeplinit, adese-ori și cu mare tact, misiuni din cele mai delicate.

Partidul liberal-național perde într'insul un fruntaș.

Înmormîntarea se va face azi.

Serbare artistică în București.

Zilele trecute s'a întemplat să fie deodată în București două dintre cele mai mari artiste române: d-soarele Agata Bărsescu și Elena Teodorini.

Pentru a sərbătorii pe cele două artiste, cari au jucat pe scena Teatrului Național producînd cel mai mare entusiasm, cercul literar condus de dl D. Olănescu, cunoscut în literatură sub numele de Ascanio, membru al Academiei-Române, a arangiat Vineri un mare festival artistic în palatul Ateneului Român.

Au dat concursul lor la această sərbare toți artiștii din București.

Eată programul ce s'a executat:

Partea I: Frau Judith de Kisch, zis de d-ra Agatha Bărsescu; Capela, de Kreutzer; Pe lacul lui, de Schuman; Vilanele, de Massenot.

Quarteti duble de voci bărbătești, executate de d-nii Băjenaru, Tănăsescu, Bănulescu, Havriletz, Calotescu, Niculescu, Teodorescu și Petrișor, dirijate de d. Wachmann.

Fluturii, de Fosti; Samson și Dalila, de St. Saëns, cîntate de d-ra Teodorini.

Partea 2: Imnul împărătesc, de Haydn, executat de d-na D. Dinicu, R. Hartzen, G. A. Dinicu, Löbel.

S'a dus amorul, poezie, de Eminescu, zisă de d-ra Bărsescu.

Cîntec popular; Floricica, de Wachmann, executate de d-nii Băjenaru, Tănăsescu, Bănulescu, Havriletz, Calotescu, Niculescu, Teodorescu și Petrișor, dirijate, de dl Wachmann.

Celor două artiste mari li-s'au oferit câte o coroană de aur.

A fost o sərbare artistică română, cum rar s'a văzut în București.

Societatea pentru fond de teatru român, — la Orăștie.

Di V. Goldiș, secretarul „Societății pentru fond de teatru național român“, a adresat din Brașov zilele trecute o scrisoare dlui Dr. I. Mihu la Orăștie, în care spune, că comitetul Societății, aflînd din actele adunărilor generale, că din toate centrele mai însemnate românești, numita Societate numai la Orăștie nu a ținut încă nici-odată adunare generală, — în ședința sa dela 2 Ian. și-a arătat dorința ca adunarea generală din est-an să se țină la Orăștie, dacă inteligența română de aici ar dori-o și ea aceasta.

Di Dr. Mihu a conchemat Duminecă inteligența română din Orăștie la o consfătuire în localul casei, și idea a fost, firește, cu bucurie primită.

S'a constituit îndată și comitetul care să îngrijească de arangierea celor de lipsă pentru adunare, și anume președinte Dr. I. Mihu, vicepreș. Dr. A. Munteanu și Dr. S. Moldovan, secretar I. Moța. Ear' membri în comite: Dr. St. Erdélyi, A. P. Barcian, Dr. Romul Dobo, I. Lăzăroiu, L. Bercian, P. Belei, I. Branga, S. Corvin, C. Baicu, R. Nicoară, G. Baciu, S. Vlad, I. Vuleu, Remus Dobo, I. David.

Societatea va fi invitată, după propunerea ce se va face, să-și țină adunarea în ziua de Eusalii, urmînd adunării și oare-care festivități, banchet, teatru, petrecere cu joc, excursii etc.

Despre ce vestind onoratul public, îl rugăm deja de pe acum să dea tot ajutorul seu moral și material, ca folos să aibă salutare Societate după venirea sa în mijlocul nostru.

(„Revista Orăștiei“.)

E rîndul țeranilor.

Pentru-a mai face oare-care variație, procurorii maghiari au început să prigonească acum îndeosebi pe țeranii români.

Astfel „Revista Orăștiei“ scrie că pe ziua de 8 Martie n. c. sînt citați înaintea tribunalului r. unguresc din Deva șase Români dela Dobra, fiind puși sub acuză pentru „crima“ că au cîntat „Doina lui Lucaci“! Citații sînt: George Bontos, G. Tomuța, Simeon Pascu, (cel cărui și-au luat dreptul de cărmărit pentru-că Români au cîntat în birtul dînsului pe „of, of, of“!), Iosif Fig, Danil Nedelcovici, și Ion Cinel.

Pe de altă parte „Dreptatea“ aduce raport despre un alt proces ce s'a desbătut la Temișoara intentat tot unor țerani, cari sînt:

R. Bontilă (de 63 ani), St. Serulescu (de 50 ani), V. Pitici (60 ani), M. Ciortuș (53 ani), D. Surulescu (45 ani), I. Ciortuș (63 ani), D. Sărulescu (50 ani).

Crima ce li-s'a imputat e că ar fi calomniat pe un solgăbirău, ale cărui isprăvuri le-au denunțat în coloanele „Dreptății“.

Au fost însă — mirare mare — achitați. Apărător le-a fost dl Dr. Aurel Cosma.

Partea cea mai interesantă a desbaterilor a fost următoarea:

Acusatoriul public voește să întrebe pe un martor, dacă s'a numărat și el între a-

ceia, cari pe timpul marelui însuflețiri naționale din trecut pentru „popa Lucaciu“ au adresat scrisori și telegrame de felicitare și aderență către Dr. Lucaciu ori către martiri? Și roagă tribunalul a-l da voiă a pune această întrebare și celorlalți martori, de oare-ce are să fie în curat cu aceea, că câtă încredere se poate așeza în martori.

Martorii erau anume toți în favorul acușărilor și înaintea procurorilor maghiari, Românii cari iubesc pe popa Lucaciu, nu pot să fie martori drepti.

Tribunalul a respins însă cererea procurorului.

NOUTĂȚI

Arad, 29 Februarie st. n. 1897.

Principele Francisc Ferdinand, care în timpul de față petrece în Algeria pentru a-și restanra sănătatea zdruncinată, după cele mai nouă știri, se află tot mai bine. Se observă zi de zi mergerea spre bine a sănătății, încât pe primăvară nădăjduiește că poate veni ear' acasă spre a-și urma lucrările obicinuite.

Sinodul parohial din Arad, semnalat de noi în numărul de ieri, s'a ținut sub conducerea parohului local Traian Tatianu ca exmis protopopesc. După verificarea listei membrilor și censurarea socoților episcopiei parohiale, s'a purces la restaurarea comitetului și episcopiei, ear' în sfârșit la alegerea a 3 membri în sinodul protopopesc. Plini de mulțumire am asistat la această ședință, care a decurs în ordine exemplară spre lauda și onoarea fruntașilor și a tutuzor credincioșilor noștri de aici precum și a preșidentului paroh, care cu tact și pricepere a condus sinodul. În decursul ședinței foarte plăcută și buna impresiune a făcut asupra tuturor celor de față jurământul depus cu noi aleșii episcopiei.

Am dori ca toate restaurările bisericesti să fie săvârșite cu asemenea bună înțelegere.

Averea bisericii gr.-ort. Foia oficioasă dela 23 Febr. publică ordinațiunea dată de ministrul-preșident Bánffy privitor la facearea inventarului bisericii gr.-ort. din țeară Pregătirea inventarului gr.-ort. sârbești a ordinar-o M. Sa deja în lunie anul trecut și acum ministrul-preșident dă numai instrucții privitor la trecerea averii în o carte principală și manipularea ei mai departe.

Convocare! Reuniunea învățătoarească gr.-ort. română din inspectoratul Ienopoliei își va ține ședința proximă în Jenopolea (Boroșineu), la 19 Februarie (3 Martie) în școala din loc. Preșident: Aurel Iancu, preot.

Semnificativ. O foaie ungrească serie, că în *O-bece* s'a prezentat 200 plugari înaintea protopretorului, spunându-i că vor să iasă din sinul bisericii catolice. La întrebarea pretorului, că la care confesiune vor să treacă, — au răspuns, că asupra acestui lucru încă nu s'au cugetat. Foaia adaugă: „Zeu e trist și rușinos lucru, că acești oameni buni, vor să lapede religiunea în care s'au născut și au crescut întocmai ca pe o haină veche.“ E semnificativă această exclamațiune, câtă vreme mai ales foile maghiare trebuie să știe, cine a contribuit la aducerea legilor bisericesti ale statului, legi oari vor aduce cu timpul ireligiozitatea mai ales între conlocuitorii noștri maghiari.

Hymen. Tinărul Stefan Gherga ales învățător definitiv în Topolovetiu-mare (com. Timișoarei) și-a sârbat cununia în 9/21 Februarie cu Elena fca preotului Vincentiu Micu din Spatta com. Carașului.

Omorit în duel. În Breslau s'a întâmplat zilele trecute un duel sângerous între doi studenți. O fată a fost „mărul de ceartă“.

Amândoi voiau să ajungă favoritul ei, și ea era destul de cochetă ca să-i încurajeze pe amândoi în speranțele lor, cu priviri și zimbete dulci și unuia și altuia. Rivali au început a se vedea cu ochi răi, fie-care prindea schintei văzând pe celalalt. Dintr'un schimb infocat de vorbe au ajuns la — duel! La început duelul a decurs lin. Cu săbii de împuns (rapir florette) potrivnicii nu păreau furioși, dar' dela o vreme s'au aprins, atacurile au devenit mai dese, mai rezezi, mai furioase și deodată tinărul *Opitz*, lunecându-i legătura de pe piept și neprinzând o lovitură a contrarului, a fost isbit de floretta acestuia, care i-a intrat adânc printre coaste în inimă! Nenorocitul, un tinăr de abia 19 ani și sănătos, a căzut la pământ și a murit îndată. Frumoasa fată nu-l mai poate acum avea, dar' nici pe celalalt, pe care îl va avea negreșit... Închisoarea!

Asasin prins! Vineri a fost prins la Zombor individul Tanascovici Sava, care cu două zile mai înainte asasinase în Budapesta pe orologierul Haas Wolf. Poliția l-a prins tocmai în momentul când voia să se urce pe tren pentru a pleca în Sârbia, unde, de sigur, cu greu ar mai fi putut urmări, mai ales că nu se știa că el este asasinul, ci poliția l-a arestat numai după semnamentele date de vecinii orologierului ovreiu, cari au spus că au văzut un individ plimbându-se pe dinaintea prăvăliei orologierului. Prins, asasinul a mărturisit îndată crima sa, mai ales că s'au găsit la el și inelele furate din prăvălie. Zice că mizeria l-a împins la crimă. A intrat în prăvălie și cu o bardă mică i-a dat orologierului două lovituri, și apoi a stâns lampa. Totul s'a petrecut în câteva minute. A luat ce a putut pe întunerice și vinzând îndată câteva inele, și-a făcut bani de drum. Pe drum întreba mereu de poliști: „Oare mă vor spânzura pentru această crimă?“

Moralitatea ungrească. Un viu tablou al moralității ce domnește între Unguri putem găsi în debaterile tribunalului din Budapesta mai ales. La 27 Februarie de pildă, s'a desbătut procesul dintre inginerul Trozonyi, care la balul casinei din Budapesta, tocmai când era încheiat cuadrilul, i-a tras niște palme sdravene lui Szentkirály Antal, funcționar superior în ministerul de finance. Scandalos este însă motivul pentru care s'au tras palmele: Szentkirály, era adevărat de obrăncic, că în plin bal își lăsa capul pe pieptul damelor. Așa a făcut cu nevasta, fiica și cu o verișoară a lui Trozonyi, ba a pătruns chiar în garderobă, unde molesta damele cu obrănciciile sale. Verdict nu s'a adus încă, de oare-ce judecătorii pentru a se convinge mai bine, ori mai ales pentru a se face un proces de tot picant — au decis să asculte ca martori și pe mai multe dame.

Și anume pe cele contra cărora Szentkirály comisese obrănciciile. O să fie un spectacol picant!

Prelungire. Sesiunea corpurilor legiuitoare române s'a prelungit până la 15 Martie.

Peste sută! Harnica „Biblioteca pentru toți“ din București merge cu zor înainte. Au apărut de curând: Nr. 112—113: „Introducere la studiul științelor fizice“ de I. Morand, trad. de Ion S. Spartali. Nr. 114. „Limbiștea sufletescă“ de Seneca! Trad. din latinește de Gr. Gollav. Nr. 115. „Alte schițe umoristice“ de D. Teleor.

Foc. Intreaga comună Vámos din com. Veszprém, a ars. Au rămas fără adăpost sute de familii.

Sinucidere. La Miskolcz s'a sinucis alaltăeri preotul reformat Szántay István. El s'a aruncat în riul Sajó. Ave familie mare și era om cu trecere în societatea d'acolo. Se zice că s'a sinucis într'un acces de nebulie.

Eroismul Cretanilor. În legătură cu războiul din Creta, a devenit actual episodul istoric descris de Victor Hugo cu ocaziunea luptei ce a purtat-o Creta la 1867 în contra Turcilor. Până la 1867 nu toată Creta era în stăpânirea Turcilor; ear' când acestia voră să o ocupe, întâmpinată aici cea mai eroică rezistență. Nu era om sănătos, care să nu fi apucat arma în contra Turcilor.

Pe vremea aceea era în Creta o mânăstire renumită pentru biblioteca sa; se numia mânăstirea *Arcadi*; ea avea de stareț pe un preot bătrân, cu numele *Gavriil*. Turcii după multe lupte ajunseră la mânăstire. Aici să refugiasse dinaintea lor o mulțime de copii și femei. La provocarea Turcilor ca să predea mânăstirea, Gavriil răspunse, că viu nu va lăsa pângărită mânăstirea de necredincioși. Turcii asediază mânăstirea 3 zile, când spărgând poarta năvăliră în ea. Atunci bătrânul Gavriil binecuvântând pe creștinii din mânăstire, luă o lumină și dădu foc unui vas cu praf de pușcă. O detunătură groasănică se auzi. Mânăstirea toată să prefăcu în ruine. Printre aceste ruine s'a aflat 1200 de cadavre turcești și 400 creștine.

Achitat. Curtea cu jurați din Paris a achitat pe Arton, vestitul pungaș acusat de corupție în afacerea Panamalei.

Arton a declarat că a împărțit 2.000.000 franci și că se va explica când va veni instrucția anunțată în privința celor 104 deputați pe cari i-ar fi mituit.

FELURIMI

Valoare animalelor sălbatice. Proprietarul unei menagerii din Hamburg a vândut, nu de mult un număr mare de fiare domestice. O grupă de ast-fel de animale consta din 3 lei 2 tigris, 2 leopardzi, un urs de mare și 4 câini; animalele acestea erau dresate ca să execute împreună diferite jocuri; ele au fost cumpărate cu suma de 48.000 lei. O altă grupă în care erau 5 lei și 3 tigri a fost cumpărată cu 62.000 lei. Prețul unui tigris împreună cu un cal pe care călărea tigrul și cu un câine care i însoțea a fost de 12.000 lei. Cinci animale bine dresate și anume: 1 elefant, 1 leu care călărea pe elefant, 1 cal și 2 paviani au costat 20.000 lei. S'au vândut și alte animale nedresate; prețul elefanților a fost de la 4.800—10.000 lei; al unui ipopotam de 6 luni de 10.000 lei; tigri s'au vândut cu câte 3000—5.500 lei unul; lei s'au vândut cu câte 2000 lei; un cimpanseu s'au vândut cu 20.000 lei, ear o pereche de struți cu 800 lei.

Simțul moral la maimuțe. Domnul Eugen Mouton publică în „*Revue Scientifique*“ un studiu despre simțul moral al maimuțelor și istorisește în privința aceasta două întâmplări hazlii.

În insula Guadelupa se stabilise o maimuță de Africa. Maimuța aceasta era mare și foarte deșteptă; ea se împrieteniase cu animalele domestice și în deosebi cu o capră. Capra mergea peste zi la păscut pe câmp; câmpul era plin de scăieți și capra când se întorcea seara acasă era plină de tot corpul de scăieți; din cauza acestora, sermana nu se putea odihni căci când se puneau jos, par'că s'ar fi lăsat pe o perină cu ace. Ea se duce de regulă la maimuță. Aceasta se puneau numai decât pe lucru și învârtindu-se dela un loc la altul pe lângă capră și cu o răbdare ne mai pomenită și cu o iscusință de doctor îi scotea toți spini din păr, fără să smulgă un fir de păr de pe capră, fără să o înțepe sau să se înțepe ea. Imediat ce-și isprăvia lucrul, maimuța își schimba deodată purtarea; ea făcea un salt în aer și, ca și când ar fi voit să se despăgubească de răbdarea și de bunătatea ei, începea să facă caprei fel de fel de psne: o trăgea de bardă, îi băga ghiarele în ochi, îi smulgea câte un smoc de păr, etc. Aceasta se repeta mereu. Capra nu scăpa niciodată nechinută; ea nu se

ferea de loc, fie că credea că chinurile acestea sunt taxa ce se cuvenea maimuței pentru că a curățit-o de scăieți, fie că socotea năsdărăveniile maimuței ca ultimele formalități ale curei.

Ceealaltă istorioară e următoarea:

Pe o insulă din sudul Guadelupeii, se afla un pluton de soldați. Acestia erau încartierăți într'o singură odaie, care le servia și de sufragerie și de magasie de provisii.

Coșul cu ouă era pus totdeauna pe o poliță d'asupra ușei, ca să nu poată ajunge șoarecii la ele. Într'o zi, bucătarul observă că 6 ouă din coș erau supte, ast-fel că numai coaja rămăsese. Hoțul făcuse o gaură mică în vârful oului, sorbise conținutul și așezase coaja frumos earăși în coș. Bănuiala a căzut pe un servitor negru. Acesta era în primejdie să mănânce o bătaie strașnică, dar a scăpat făgăduind că o să pună el mâna pe adevăratul hoț. Peste 4 zile, servitorul a dovedit că hoțul nu era altul de cât maimuța care locuia în aceeași casă cu soldații. Servitorul a văzut din ascunzătoarea lui cum se sue maimuța pe usciorul ușei, cum se acăță cu o labă de poliță, ear ceealaltă o viră în coș; după ce a luat un ou s'a dat jos, a făcut cu unghia o gaură mică în vârful oului și l'a supt; după aceea, s'a suit din nou ca să pue coaja în coș și să ia alt ou. Când a eșit servitorul din ascunzătoare, maimuța, văzându-se prinsă, a luat-o la fugă și de frică n'a mai dat 3 zile p'acasă.

Posta redacțiunii.

Sapho. S'a primit cu deosebită bucurie. Măne răspuns.

Invățătorul care știe conduce cor (C. ba), să se adreseze d-lui Alexandru Luchie, preot în Omor (p. u. Denta) ori d-nei Sabina Opra în Visag.

ULTIME ȘTIRI

Abdicarea Regelui Greciei.

Paris, 28 Februarie.

Ziarul „*Figaro*“ aduce știrea că **Regele Greciei va abdică în favorul său, voind prin aceasta să protesteze în contra aranjamentului pe care-l fac în chestia cretană marile puteri.**

Atena, 28 Februarie.

Toate puterile au primit proiectul de ultimatum propus de Rusia. Se crede că acest ultimatum va fi azi înmănat guvernului elin.

Trupele grecești vor trebui să evacueze Creta în trei zile.

Bulgaria regat.

București, 28 Februarie.

„*Liberalul*“, organ guvernamental, aduce știrea că **Bulgaria a proclamat independența și regalitatea.**

Mobilizarea Turciei.

Constantinopol, 28 Febr.

Mobilizarea armatei se face cu o grabă nespūsă. În timp de 10 zile, Sultanul vră să aibă concentrați 150 mii soldați; după-aceea vor mai fi chemați sub arme alte 90.000. Aceștia vor fi trimiși la frontiera Tesaliei; spre Sârbia se vor trimite 30.000 ear' înspre Grecia 110.000.

Contra marilor puteri.

Atena, 28 Febr.

Un negustor bogat oferă 25.000 franci pentru a se ridica la Halepo un monument pe care să se scrie: „*Aici vasele de războiu creștine au tras asupra creștinilor cari au voit să scuture jugul turcesc.*“

Redactor responsabil: Ioan Russu Știrianu.

O specialitate naturală neprețuibilă

este apa minerală alcalin-acidă bicarbonată

Isvorul „Matilda“ de Bodok

care după experiențele făcute la mai multe facultăți de medicină s'au dovedit ca o apă medicinală prea eficace și plăcută mai ales: la conturbări de mistuire, maladiile stomacului, a rinichilor, a beșicii udului și ale organelor respiratoare etc.

BORVIZ DE PRIMUL RANG

care prin limpezitatea sa rară și prin conținutul seu mare în acid carbonic natural de un gust prea plăcut, va îndeplini chiar și pretențiunile cele mai delicate, ca cum nici o altă apă minerală.

Deposit în Sighișoara și Alba-Iulia:

la domnul I. B. Misselbacher sen., Cluj: Szegesvary és társai
Deva: Balog Gyula, Orăștie: Németh János; în Brașov deposit propriu strada Căldărarilor nr. 68, și se poate comanda și de adreptul dela administrațiunea subsemnată.

Cu toată stima

Administrațiunea isvorului „MATILDA“:

17— [7]

Josef György,

(comit. Háromszék). Bodok. (Transilvania).

„VICTORIA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI DE ECONOMIL, SOCIETATE PE ACȚII.

Sediul: Arad, casa proprie, calea Archiducele Iosif Nr. 2.

Întemeiată la 1887.

Capital de acții: fl. 300.000. Fond de rezervă fl. 100.000.

Depuneri fl. 1.000.000. Circulația anuală fl. 15.000.000.

Primește depuneri spre fructificare, după care solvește 5% interes fără privire la termenul de abdicere.

Dare de venit după interese încă o solvește institutul separat.

După starea cassei, depuneri până la fl. 1000 se restituiesc îndată la prezentarea libelului fără abdicere.

Depuneri se pot face și prin postă și se efectuează momentan după sosirea comandei.

17— [4]

Direcțiunea institutului.**„MINERVA“**

INSTITUT TIPOGRAFIC SOCIETATE PE ACȚII ÎN ORĂȘTIE

Cea mai ieftină tipografie!

Tipografia „Minerva“ din Orăștie, strada Berăriei Nr. 10, mărindu-și asortimentul, își oferă on. public serviciile sale pentru orice fel de tipărire.

Fiind pusă în plăcuta pozițiune de a dispune de 6 mașini, și anume: 2 prese accelerate, mari, 2 prese de mână, mici, și 2 mașini: una de perforat și una de tăiat, precum și de 112 soluri de litere de cele mai moderne, cu mai bine de 200 clișeuri și felurite alte obiecte tehnice, — garantează pentru efectuare promptă, corectă și frumoasă, cu prețuri foarte ieftine!

„MINERVA“ primește mai departe să efectuească tipărituri de cărți și broșuri de orice mărime, pe lângă invoeli de plată foarte ușoare, în rate dacă e de lipsă.

Pentru Bănci tipărește Bilanțuri, Acții, Libele de depuneri, Cărți, Documente de Cassă și tot felul de tipărituri.

Pentru infățișare plăcută, atrăgătoare, se garantează.

Direcțiunea institutului Tipografic

„MINERVA“.

22— [6]